

СОКОЛОВ Юрій Дмитрович (14(26). 05. 1896, станиця Лабінська, нині Краснодарського краю, РФ — 02. 02. 1971, Київ) — математик, фахівець у галузі небесної механіки. Доктор фізико-математичних наук (1929), професор (1930), член-кореспондент АН УРСР (1939). Державні нагороди СРСР. Закінчив Київський ІНО (1921). Відтоді працював у Комісії прикладної математики АН УРСР, що 1933 увійшла до складу Інституту математики АН УРСР (Київ): 1937—41, 1944—57 — завідувач відділу механіки, 1957—71 — завідувач відділу диференціальних рівнянь; водночас 1922—30 — у Київському архітектурному інституті; 1929—34 — завідувач кафедри математики та механіки Київського вечірнього робітничого математичного інституту; 1930—38 — завідувач кафедри математики Київського інституту шкіряної промисловості; 1930—41, 1944—71 — завідувач кафедри математики Київського інженерно-будівельного інституту; 1937—41 — завідувач кафедри математики Київського індустріального інституту; 1943—49 — завідувач кафедри теоретичної механіки Київського університету. 1941—43 під час німецької окупації був директором Астрономічної обсерваторії Київського університету. Під час відступу німецьких військ її співробітникам дивом вдалося врятувати майно від вивезення в Німеччину. В привезені німцями ящики для пакування вони завантажили каміння, металобрухт

та ганчір'я, а самі поховалися у знайомих у місті. За збереження бібліотеки та обладнання обсерваторії 1968 С. був нагороджений медаллю «За оборону Києва». У 1960-х рр. виступив проти закритих судів над правозахисниками. 1984 С. та його дружина Відділом пам'яті загиблих мучеників та героїв у Єрусалимі були визнані праведниками народів світу за їхню допомогу С. Зуховицькому, якого вони переховували від нацистів від жовтня 1941 до листопада 1943 в своїй квартирі та в Астрономічній обсерваторії. Основні напрями дослідження: небесна механіка, якісна теорія диференціальних рівнянь, теорія фільтрації, наближені методи. Зробив значний внесок у розв'язання проблеми n тіл, розвинув теорію особливих траєкторій системи n вільних матеріальних точок, що взаємодіють за загальним законом, дослідив поведінку траєкторій біля моменту парного та потрійного співудару, встановив десять випадків інтегровності рівнянь руху в гіпереліптичних функціях, довів існування руху, в якому тіла за скінчений проміжок часу можуть необмежено віддалятися, дослідив задачу про просторовий гомографічний рух системи вільних матеріальних точок. З причини недовіри за перебування на окупованій території після закінчення війни вимушений був змінити тематику наукових досліджень з небесномеханічних задач на теорію фільтрації з каналів та динаміку шахтних канатів. Розробив практичні рекомендації для інженерів-гідротехніків.

Основні праці

Умови загального співудару трьох тіл, що обопільно притягаються за законом Ньютона // Тр. Фіз.-мат. відділу ВУАН. 1928. Т. 9, вип. 1; Лінійні різницеві рівняння. К., 1935; Sur le choc dans le problème de trois corps qui s'attirent proportionnellement à leurs masses et à une fonction de la distance // Bulletin de la Classe des Sciences. Bruxelles, 1936; Про загальний співудар в задачі трьох тіл, які взаємно притягаються обернено-пропорційно довільному степеню віддалення // Зб. пр. Ін-ту математики АН УРСР. К., 1940; Особые траектории свободных материальных точек. К., 1951; Елементи теорії функцій комплексної змінної. К., 1954; Метод осреднения функциональных поправок. К., 1967.

Л. В. Казанцева

Бібліографічний опис:

Соколов Юрій Дмитрович / Л. В. Казанцева // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-881730>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).